

Prierezové témy

Obsah

Prierezové témy- primárne vzdelávanie	2
1 Osobnostný a sociálny rozvoj.....	2
2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu.....	3
3 Environmentálna výchova.....	4
4 Mediálna výchova	5
5 Multikultúrna výchova	6
6 Regionálna výchova a ľudová kultúra.....	6
7 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke.....	7
8 Ochrana života a zdravia	8
9 AI gramotnosť	9
Prierezové témy- nižšie stredné vzdelávanie.....	12
1 Osobnostný a sociálny rozvoj.....	12
2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu.....	13
3 Environmentálna výchova.....	14
4 Mediálna výchova	15
5 Multikultúrna výchova	16
6 Ochrana života a zdravia	18
7 AI gramotnosť	18

Súčasná doba sa vyznačuje dynamickými zmenami v spoločnosti, rýchlym technologickým pokrokom a narastajúcou komplexnosťou globálnych aj lokálnych problémov. Tieto faktory neustále formujú a menia postoje, hodnotový systém a každodenné konanie detí a mladých ľudí. Vzdelávanie musí na tieto výzvy aktívne reflektovať, pretože tradičné vyučovanie, prísne rozdelené do izolovaných predmetov, už nedokáže plne obsiahnuť potrebu chápať svet v jeho hlbokých súvislostiach. Vhodným a nevyhnutným prostriedkom na prekonanie tejto bariéry sú prierezové témy.

Prierezové témy prestupujú svojím obsahom a výchovným zameraním naprieč jednotlivými vzdelávacími oblasťami a prepájajú ich. Ich hlavným cieľom je integrovať teoretické poznatky z rôznych predmetov s aktuálnym dianím v spoločnosti a s reálnou žitou skúsenosťou žiaka. Umožňujú žiakom vnímať situácie a problémy komplexne, nazerať na ne z viacerých uhlov pohľadu a hľadať riešenia, ktoré presahujú hranice jedného vedného odboru. Vďaka tomu prierezové témy zásadným spôsobom prispievajú k formovaniu postojov a k rozvoju kľúčových kompetencií – najmä kritického myslenia, sociálnej a emocionálnej inteligencie, environmentálnej zodpovednosti a aktívneho občianstva.

Prierezové témy- primárne vzdelávanie

V primárnom vzdelávaní majú prierezový charakter nasledujúce témy:

1. Osobnostný a sociálny rozvoj
2. Výchova k manželstvu a rodičovstvu
3. Environmentálna výchova
4. Mediálna výchova
5. Multikultúrna výchova
6. Regionálna výchova a ľudová kultúra
7. Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke
8. Ochrana života a zdravia
9. AI gramotnosť.

1 Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma **Osobnostný a sociálny rozvoj** má nadpredmetový charakter, prelína sa celým vzdelávaním. Jej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt. Prostredníctvom nej sa zároveň s vedomostným rozvojom žiakov cielene rozvíjajú aj ich osobné a sociálne kompetencie. Umožňuje žiakom rozmyšľať o sebe, o svojom živote, vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti. Vedie ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Usmerňuje ich v tom, ako chrániť svoje zdravie a odolávať rizikám. Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy a dobrým vzťahom medzi pedagógmi a žiakmi.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- porozumel sebe a iným;
- optimálne usmerňoval vlastné správanie a prejavovanie emócií;
- uprednostňoval priateľské vzťahy v triede i mimo nej;

- osvojil si, využíval a ďalej rozvíjal zručnosti komunikácie a vzájomnej spolupráce;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom živote.

Osobnostný a sociálny rozvoj sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi:

slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk, vlastiveda prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- pohybové hry, didaktické hry,
- zdravý životný štýl, psychohygiena,
- vianočné besiedky,
- zbierka „Deň narcisov“, „Biela pastelka“,
- besedy k prevencii sociálno-patologických javov – šikanovanie, agresivita,
- dotazníky, diskusie na sociálnu klímu v triede,
- „Starší učia mladších“,
- súťaž „Hviezdoslavov Kubín, „Šaliansky Matko“.

2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov na 1. stupni je príprava na zodpovedné medziľudské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. Prierezová téma **Výchova k manželstvu a rodičovstvu** je zameraná na utváranie základných vedomostí a zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Pri realizácii tém je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku, zrelosti, vývinového štádia. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. Škola môže využiť aj pomoc alebo služby relevantných odborníkov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti medziľudských vzťahov;
- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

Výchova k manželstvu a rodičovstvu sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk, vlastiveda, prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- tvorba projektov s témou rodiny,
- rodinné popoludnie,
- vianočné posedenia, vianočné trhy,
- tvorivé dielne (deti - rodičia),
- diskusia, beseda na témy rovnoprávnosť, priateľstvo, budovanie medziľudských vzťahov,
- projekty,
- mesiac úcty k starším.

3 Environmentálna výchova

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma prelína všetkými predmetmi, ale najmä prvoukou, prírodovedou, vlastivedou, pracovným vyučovaním, etickou výchovou. Umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia, ktoré sú dôležité pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie ich na veku primeranej úrovni ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti, ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými (primeranými a vhodnými) činnosťami – chrániť rastliny, mať kladný vzťah k domácim zvieratám a pod.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné pravidlá a zručnosti pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie,
- rozpoznal hlavné zmeny vo svojom okolí na základe pozorovania prírody,
- rozpoznal hlavné charakteristiky rôznych druhov životného prostredia,
- poznal a vyberal konkrétne možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu svojho životného prostredia,
- podieľal sa aktívne na zveľadňovaní životného prostredia školy a jej okolia,
- správal sa šetrne k prírodným zdrojom, uskomnil sa v spotrebe, ktorá zaťažuje životné prostredie.

Environmentálna výchova sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk, vlastiveda, prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- v diskusiách, rozhovoroch, projektových prácach žiakov o globálnych ekologických problémoch vlastnej krajiny, regiónu, ale aj celého sveta,
- beseda s odborníkmi – poľovníci, včelári, pracovníci v NP
- beseda so žiakmi,
- účelové cvičenia,
- projektové spracovanie témy,
- vychádzka,
- exkurzia – prírodovedné múzeum, arborétum,
- výlet s tematikou objavovania rozmanitosti a krás prírody,
- lyžiarsky výcvik, školy v prírode,

- multimediálne spracovanie environmentálnej témy – vytvorenie prezentácie,
- výtvarné a priestorové spracovanie s využitím odpadového materiálu,
- výroba herbára,
- recyklácia elektrospotrebičov, mobilov, výpočtovej techniky, bateriek, hliníkových vrchnáčikov, papiera,
- didaktické hry a hravé environmentálne aktivity,
- riešenie slovných úloh z matematiky s danou tematikou v rámci voliteľných hodín,
- vyučovanie v prírode – v parku, v areáli školy,
- využívanie edukačných serverov s tematikou ENV,
- pro - environmentálna výučba,
- informovanie a spolupráca,
- aktivity koordinátora.

4 Mediálna výchova

Médiá predstavujú významný faktor, ktorý vplýva na vývin osobnosti a socializáciu detí. Stali sa integrálnou súčasťou ich života, pričom si neuvedomujú dostatočne ich vplyv. Hlavným cieľom **mediálnej výchovy** je položiť základy mediálnej gramotnosti žiakov a postupne zvyšovať úroveň schopností kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov. Mediálna výchova dáva žiakom príležitosť a priestor na základnú orientáciu v mediálnom svete, osvojenie si stratégií zaobchádzania s rôznymi druhmi médií, ako aj osvojenie si kritického a bezpečného prístupu pri ich využívaní na veku primeranej úrovni. Dôležitou úlohou mediálnej výchovy na 1. stupni je vychádzať z bezprostredných skúseností žiakov s médiami a vytvoriť pre žiakov príležitosti na ich spracovanie.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti,
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov,
- osvojil zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov,
- nadobudol základy zručností potrebných na využívanie médií.

Mediálna výchova sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, vlastiveda, prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, informatika

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- práca s internetom,
- rozhovory o nástrahách práce s internetom, projekty,
- využívanie webových stránok – ovce.sk, zodpovedne.sk, bezpečenainternete.sk, edeti.sk,
- médiá a ich dopad na človeka – projekty, rozhovory, kvízy,
- práca s filmovým a obrazovým materiálom z internetu, práca s časopisom, knihou,
- prevencia kyberšikanovania – výchovný koncert, rozhlasová relácia, vzdelávacie programy,

- návšteva divadelného predstavenia v ANJ,
- návšteva kina, operetného predstavenia,
- vedomostná súťaž „Všetkovedko“ (demotesty).

5 Multikultúrna výchova

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostredníctvom spoznávania svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii **Multikultúrnej výchovy** sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich a akceptovať, ako aj rešpektovať ľudské práva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti,
- spoznával rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry,
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu,
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí.

Multikultúrna výchova sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk, vlastiveda, prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- rozhlasové relácie a rozhovory pri príležitosti dňa: „Boj proti neznášanlivosti a rasizmu“,
- projektové práce, dotazníky a kvízy na tému medziludských vzťahov,
- Medzinárodný deň detí,
- Svetový deň výživy,
- tvorba projektov, plagátov na spoznávanie iných krajín, práca s mapou,
- návšteva divadelného predstavenia v ANJ,
- Medzinárodný maratón mieru – účasť žiakov a učiteľov
- rozhlasové relácie – spoznávanie dejín a osobností iných národov

6 Regionálna výchova a ľudová kultúra

Prierezová téma **Regionálna výchova a ľudová kultúra** úzko súvisí s prierezovou témou **Multikultúrna výchova**, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenska. Poznanie svojho regiónu, jeho kultúrneho a prírodného bohatstva prispieva k formovaniu kultúrnej identity a postupnému rozvíjaniu historického vedomia žiakov. Regionálna výchova a ľudová kultúra má potenciál byť súčasťou obsahu všetkých povinných predmetov, najmä prvouky, prírodovedy, vlastivedy, slovenského jazyka a literatúry, výtvarnej výchovy, hudobnej výchovy a etickej výchovy, ale-

bo sa môže realizovať prostredníctvom voliteľného vyučovacieho predmetu. Vhodnými formami sú tiež projekty, exkurzie, tematické vychádzky v regióne a pod. Vlastná realizácia prierezovej témy si vyžaduje zmeny aj v procesualnej zložke výchovy a vzdelávania – vo vyučovacích metódach a organizačných formách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozširoval a rozvíjal svoje znalosti o historických, kultúrnych a prírodných hodnotách svojho regiónu,
- vytváral si pozitívny vzťah k svojmu bydlisku, obci, regiónu a krajine,
- rozvíjal svoju národnú a kultúrnu identitu.

Regionálna výchova a ľudová kultúra sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, matematika, vlastiveda, prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- tvorba projektov, prezentácií o historických, kultúrnych a tradičných hodnotách svojho regiónu,
- návšteva knižníc – poznávanie ľudových povestí a rozprávok,
- návšteva regionálnych múzeí a galérií,
- realizácia a prezentácia ľudových piesní, tancov, hier, zvykov – vianočná besiedka,
- celoslovenská súťaž „Slávik Slovenska“,
- kalendárne zvykoslovie, príslovia, porekadlá,
- ľudový ornament, výšivka, vzor ako výtvarná predloha,
- besedy.

7 Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

Zámerom **Dopravnej výchovy – výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke** je pripraviť žiakov na bezpečný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov. Výučba sa uskutočňuje najmä v rámci predmetov prvouka a vlastiveda, v objekte školy, na detskom dopravnom ihrisku alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- pochopil funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi na veku primeranej úrovni,
- osvojil si zásady, nadobudol spôsobilosti a praktické zručnosti bezpečného pohybu v cestnej premávke (chôdza, jazda na bicykli...),
- pochopil význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládol základné úlohy údržby bicykla,
- uvedomil si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

Dopravná výchova sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi:

slovenský jazyk a literatúra, matematika, anglický jazyk, vlastiveda , prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, pracovné vyučovanie, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- teoretické vyučovanie a praktický výcvik na Dopravnom ihrisku v Košiciach,
- didaktické hry,
- besedami s príslušníkmi PZ SR, ktoré sú zamerané na bezpečnosť v cestnej premávke s poukázaním na riziká pri nedodržiavaní pravidiel pre deti,
- ukázkami poskytovania prvej pomoci pri dopravnej nehode za účasti študentov zdravotných škôl, resp. v spolupráci so Slovenským Červeným krížom,
- výtvarné spracovanie dopravných tém (dopr. značky, prostriedky, cesta do školy, dodržiavanie dopr. predpisov..),
- tvorba projektov, prezentácií,
- týždeň globálneho vzdelávania.

8 Ochrana života a zdravia

Zámerom prierezovej témy **Ochrana života a zdravia** je viesť žiakov k ochrane svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí prostredníctvom teoretických a praktických poznatkov, zručností v sebaochrane, poskytovania pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Na veku primeranej úrovni integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na zdravý životný štýl a ochranu života a zdravia v mimoriadnych a nepredvídateľných situáciách. Na 1. stupni sa realizuje prostredníctvom vyučovacích predmetov telesná a športová výchova, prvouka, prírodoveda, vlastiveda, výtvarná výchova, ako aj samostatných organizačných foriem vyučovania – **didaktických hier**. Didaktické hry, ktoré sa uskutočňujú v každom ročníku 1. stupňa raz ročne v trvaní 4 hodín, slúžia na praktické osvojenie si učiva.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznať nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie,
- osvojil si praktické zručnosti v sebaochrane,
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života,
- vedel vhodne zareagovať v prípade potreby poskytnutia prvej pomoci,
- osvojil si základné činnosti súvisiace s pohybom a pobytom v prírode,
- rozvíjal svoju telesnú zdatnosť a pohybovú výkonnosť v prírodných podmienkach.

Ochrana života a zdravia sa ako prierezová téma na 1. stupni prelína predmetmi: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, vlastiveda , prírodoveda, prvouka, etická výchova, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova, informatika.

Prierezová tematika sa realizuje prostredníctvom uvedených aktivít:

- výstavy a rozhlasové relácie „Svetový deň výživy“,
- didaktické hry realizované jedenkrát ročne v trvaní štyroch hodín s obsahom – riešenie mimoriadnych situácií, zdravotná príprava, pohyb a pobyt v prírode,
- diskusia, beseda so zubným lekárom,
- projekty – staráme sa o svoje zdravie, prevencia proti chorobám.

9 AI gramotnosť

AI gramotnosť reaguje na rozvoj umelej inteligencie a jej rastúci vplyv na vzdelávanie, komunikáciu a spoločnosť. Má nadpredmetový charakter a prepája sa s mediálnou výchovou, osobnostným a sociálnym rozvojom a výchovou k ľudským právam.

Cieľom prierezovej témy je rozvíjať schopnosť žiakov porozumieť základným princípom fungovania AI, kriticky posudzovať jej výstupy a používať ju efektívne, zodpovedne, bezpečne a eticky. Žiaci sa učia využívať AI ako partnera na podporu vlastného učenia a sebarozvoja uvedomujúc si, že nenahrádza ich vlastné myslenie, tvorivosť a osobnú zodpovednosť ani medziľudské vzťahy. Rozvíjajú si schopnosť udržiavať zdravú rovnováhu pri používaní AI a posudzovať jej vplyv na jednotlivca, spoločnosť a životné prostredie.

Cieľom prierezovej témy AI gramotnosť je, aby žiak:

- porozumel základným princípom fungovania AI a jej využitiu v rôznych oblastiach života,
- k AI pristupuje obozretne a primerane, uvedomuje si jej možnú chybovosť,
- pod vedením učiteľa využíval generatívnu AI ako pomocníka pri učení, no zachováva si
- zodpovednosť za vlastnú tvorivosť a prácu,
- uplatňoval princípy digitálneho wellbeingu a nastavoval si hranice pri interakcii s AI,
- oceňoval hodnotu skutočného sveta a medziľudských vzťahov, ktoré AI nedokáže nahradiť.

Obsah vzdelávania v oblasti AI sa zameriava na porozumenie princípom strojového učenia, využitie generatívnej AI ako pomocníka pre učenie, formulovanie jednoduchých zadaní pre generatívnu AI pod vedením učiteľa, budovanie odolnosti voči tlaku, zachovanie zdravej rovnováhy vo využívaní technológií, ochrany súkromia a vnímanie etických a sociálnych dopadov AI na jednotlivca a spoločnosť.

Prierezová téma sa realizuje integráciou do jednotlivých vyučovacích predmetov, projektovým a problémovým vyučovaním, diskusiou, analýzou konkrétnych príkladov a reflexiou skúseností žiakov. Pri jej realizácii sa zohľadňuje veková primeranosť, podpora kritického myslenia, rozvoj digitálnych spôsobilostí, posilňovanie osobnej zodpovednosti žiakov a digitálny wellbeing.

Spôsob realizácie prierezovej témy

Obsah prierezovej témy sa neznižuje len na hodiny Informatiky, ale prelína sa naprieč rôznymi vyučovacími predmetmi a vzdelávacími oblasťami. Aktivity sú prispôbené veku a schopnostiam žiakov **2. – 4. ročníka základnej školy**. Dôraz sa kladie najmä na oboznámenie žiakov s umelou inteligenciou, rozvoj digitálnej gramotnosti, kritického myslenia, tvorivosti a bezpečného a zodpovedného používania digitálnych technológií.

Informatika – 3. – 4. ročník

Žiaci sa primeranou, názornou a hravou formou oboznamujú s pojmom umelá inteligencia. Spoznávajú príklady technológií, s ktorými sa môžu stretnúť v každodennom živote, napríklad hlasoví asistenti, odporúčania videí, rozpoznávanie obrázkov alebo jednoduché chatboty.

Prostredníctvom jednoduchých aktivít si môžu vyskúšať, ako počítač rozpoznáva obrázky, predmety alebo zvuky. Učia sa, že počítač pracuje s informáciami, ktoré mu poskytne človek, a že výsledok nemusí byť vždy správny. Dôležitou súčasťou je oboznámenie žiakov so základnými pravidlami bezpečného správania na internete, ochranou osobných údajov a zásadami slušnej komunikácie v digitálnom prostredí.

Slovenský jazyk a literatúra – 2. – 4. ročník

AI sa využíva ako podporný nástroj pri rozvoji čitateľskej gramotnosti, slovnej zásoby, tvorivosti a komunikačných schopností. Žiaci môžu pracovať s krátkymi príbehmi, rozprávkami, básničkami alebo hádankami vytvorenými pomocou AI. Porovnávajú text vytvorený človekom s textom vytvoreným počítačom a hľadajú rozdiely. Môžu si nechať vytvoriť jednoduchý príbeh na danú tému a následne ho sami dokončiť, upraviť alebo ilustrovať. Učia sa, že AI môže byť pomocníkom pri tvorbe, ale vlastné nápady a tvorivosť žiaka sú dôležité. Pri práci s textom sa zároveň učia overovať, či sú informácie v texte správne a zrozumiteľné.

Matematika – 2. – 4. ročník

AI môže byť využívaná ako pomocník pri precvičovaní základných matematických zručností, napríklad sčítania, odčítania, násobenia, delenia, geometrie a riešenia slovných úloh. Žiaci môžu zadávať jednoduché matematické úlohy a sledovať, ako AI vysvetľuje postup riešenia. Následne porovnávajú riešenie AI so svojím vlastným postupom. Dôraz sa kladie na pochopenie matematického postupu, nie iba na získanie výsledku. Žiaci sa zároveň učia, že aj počítač môže urobiť chybu a výsledok je potrebné skontrolovať.

Prvouka – 2. – 3. ročník

Žiaci sa prostredníctvom jednoduchých príkladov zo života oboznamujú s tým, kde sa môžu stretnúť s umelou inteligenciou. Diskutujú o tom, čo dokáže človek a čo dokáže počítač. Pri poznávaní prírody môžu využívať digitálne aplikácie na rozpoznávanie rastlín, stromov alebo živočíchov. Výsledok aplikácie následne porovnávajú s obrázkami v učebnici alebo encyklopédii. Aktivity sú zamerané aj na pochopenie toho, že technológia môže pomáhať pri učení, ale nemôže úplne nahradiť človeka.

Vlastiveda – 3. – 4. ročník

AI môže slúžiť ako pomocník pri spoznávaní Slovenska, jeho miest, regiónov, prírody, kultúrnych pamiatok a významných osobností. Žiaci môžu pomocou jednoduchých otázok získavať informácie o vybranom meste alebo regióne. Následne ich porovnávajú s učebnicou, mapou alebo encyklopédiou. Môžu tiež vytvárať jednoduché projekty, napríklad „Výlet po Slovensku“, pri ktorých AI pomôže s návrhom zaujímavých miest. Žiaci však sami rozhodujú, ktoré informácie použijú.

Prírodoveda – 3. – 4. ročník

Žiaci využívajú AI a digitálne nástroje pri poznávaní prírody, rastlín, živočíchov, ľudského tela a životného prostredia. Pomocou aplikácií založených na rozpoznávaní obrazu môžu určovať rastliny alebo živočíchov. Výsledok následne overujú v učebnici alebo v dôveryhodnom zdroji. AI môžu využiť aj na získanie jednoduchého vysvetlenia prírodných javov, napríklad prečo prší, ako vzniká dúha alebo prečo sa strieda deň a noc.

Výtvarná výchova – 2. – 4. ročník

Výtvarná výchova poskytuje priestor na rozvoj tvorivosti a oboznámenie žiakov s možnosťami digitálnej tvorby. Žiaci môžu využívať jednoduché digitálne nástroje na tvorbu obrázkov alebo ilustrácií. Môžu napríklad vytvoriť návrh rozprávkovej krajiny, zvieratá alebo postavy podľa vlastného nápadu. Následne porovnávajú obrázok vytvorený počítačom s vlastnou kresbou alebo maľbou. Diskutujú o tom, čo dokáže vytvoriť počítač a čo dokáže vytvoriť človek svojou predstavivosťou a tvorivosťou.

Hudobná výchova – 2. – 4. ročník

Žiaci sa oboznamujú s možnosťami využitia digitálnych technológií pri tvorbe a počúvaní hudby. Môžu využívať jednoduché digitálne nástroje na vytváranie zvukov, rytmov alebo hudobných podkladov. Spoločne počúvajú rôzne ukážky a rozlišujú medzi hudbou vytvorenou človekom a hudbou, pri ktorej bola použitá technológia. Aktivity podporujú tvorivosť, hudobné cítenie a záujem o moderné technológie.

Cudzí jazyk – 2. – 4. ročník

AI môže byť využívaná ako pomocník pri osvojovaní základnej slovnej zásoby, jednoduchých viet a komunikačných situácií. Žiaci môžu pomocou AI vytvárať jednoduché obrázkové slovníčky, kartičky so slovíčkami, krátke príbehy alebo jednoduché dialógy primerané ich jazykovej úrovni. Môžu si precvičovať slovnú zásobu prostredníctvom jednoduchých otázok a odpovedí. Dôraz sa kladie na hravé učenie a praktické používanie cudzieho jazyka.

Etická výchova – 2. – 4. ročník

Žiaci sa učia základné pravidlá bezpečného, slušného a zodpovedného správania v digitálnom prostredí. Rozprávajú sa o tom, prečo nemajú na internete zverejňovať svoje meno, adresu, telefónne číslo, heslá alebo fotografie bez súhlasu rodičov. Pomocou modelových situácií sa učia rozpoznávať vhodné a nevhodné správanie na internete. Diskutujú o tom, že nie všetko, čo počítač alebo internet zobrazí, musí byť pravdivé.

Pracovné vyučovanie – 2. – 4. ročník

Žiaci môžu využívať digitálne technológie pri plánovaní a navrhovaní jednoduchých výrobkov. Pomocou obrázkov alebo jednoduchých návrhov vytvorených digitálnymi nástrojmi môžu získavať inšpiráciu na vlastnú tvorbu. Následne podľa vlastného návrhu vytvoria jednoduchý výrobok z dostupných materiálov. Dôraz sa kladie na vlastnú tvorivosť, praktickú činnosť a schopnosť premeniť nápad na skutočný výrobok.

Telesná a športová výchova – 2. – 4. ročník

Žiaci sa oboznamujú s tým, ako môžu digitálne technológie pomáhať pri pohybe a športe. Môžu sledovať jednoduché športové údaje, napríklad počet krokov, čas alebo vzdialenosť, a porovnávať svoje výsledky. Učia sa, že technológie môžu pomáhať pri sledovaní pohybovej aktivity, ale najdôležitejší je samotný pohyb a zdravý životný štýl.

Pri všetkých aktivitách je potrebné viesť žiakov k tomu, aby:

- chápali umelú inteligenciu ako **pomocníka pri učení a tvorbe**,
- vedeli, že AI môže urobiť chybu alebo poskytnúť nesprávnu informáciu,
- overovali jednoduché informácie v učebnici, encyklopédii alebo u učiteľa,
- neuvádzali do AI nástrojov svoje osobné údaje,

- nezdíeľali fotografie a údaje o sebe bez súhlasu rodiča alebo učiteľa,
- správali sa slušne a zodpovedne v digitálnom prostredí,
- rozvíjali vlastnú tvorivosť a nespoliehali sa na AI pri každej úlohe,
- chápali rozdiel medzi vlastnou prácou a obsahom vytvoreným pomocou počítača,
- využívali digitálne technológie bezpečne, primerane svojmu veku a pod dohľadom dospelého.

Prierezové témy- nižšie stredné vzdelávanie

V nižšom strednom vzdelávaní majú prierezový charakter nasledujúce témy:

1. Osobnostný a sociálny rozvoj
2. Výchova k manželstvu a rodičovstvu
3. Environmentálna výchova
4. Mediálna výchova
5. Multikultúrna výchova
6. Ochrana života a zdravia
7. AI gramotnosť.

1 Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová téma Osobnostný a sociálny rozvoj sa prelína celým vzdelávaním. Jej hlavným cieľom je rozvíjať osobnosť žiakov predovšetkým v oblasti postojov a hodnôt. Prostredníctvom nej sa zároveň s vedomostným rozvojom žiakov cielene rozvíjajú aj ich osobné a sociálne kompetencie. Umožňuje žiakom rozmýšľať o sebe, o svojom aktuálnom živote, o vzťahoch s ľuďmi a smerovaní v budúcnosti. Vede ich k uplatňovaniu svojich práv a tiež k rešpektovaniu názorov, potrieb a práv ostatných. Usmerňuje ich v tom, ako chrániť svoje zdravie a odolať rizikám. Pri správnom uplatňovaní významne prispieva k pozitívnej sociálnej klíme školy, dobrým vzťahom medzi žiakmi a medzi učiteľmi a žiakmi.

- Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:
- porozumel sebe a iným ľuďom;
- rozvíjal schopnosť empatie;
- optimálne usmerňoval a reguloval vlastné správanie;
- nadobudol základné prezentačné zručnosti osvojené na základe postupného spoznania svojich predpokladov a uplatňoval ich pri prezentácii seba a svojej práce;
- získal a uplatňoval základné sociálne zručnosti pre optimálne riešenie rôznych situácií;
- rešpektoval rôzne typy ľudí, ich názory a prístupy k riešeniu problémov.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2. stupni: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, francúzsky jazyk, matematika, informatika, geografia, fyzika, chémia, biológia, občianska náuka, dejepis, náboženská výchova, etická výchova, technika, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

- besedy s odborníkom s CPP,
- rozhovory a diskusie, workshopy ,
- projekty,
- multimediálne prezentácie,
- didaktické hry a aktivity,
- súťaže,
- dramatizácia,
- pantomíma,
- rolová hra,
- čítanie obrazu,
- práca s učebnicou,
- práca so zbierkou úloh,
- práca so slovníkmi a jazykovými príručkami,
- účasť na matematických súťažiach, rozcvičkách,
- športové hry, atletika, gymnastika,
- lyžiarsky výcvik, školy v prírode
- výchova k štýlu obliekania sa,
- spolupráca v kolektíve,
- monológ, dialóg,
- práca so slovníkmi a jazykovými príručkami,
- didaktické hry,
- brainstorming,
- metóda otázok a odpovedí,
- triednické aktivity.

2 Výchova k manželstvu a rodičovstvu

Dôležitou súčasťou osobnostného rozvoja žiakov je príprava na zodpovedné partnerské vzťahy, manželstvo a rodičovstvo. **Prierezová téma** Výchova k manželstvu a rodičovstvu je zameraná na utváranie základných vedomostí a zodpovedných postojov v oblasti partnerských vzťahov a rodičovstva v súlade s vedeckými poznatkami a etickými normami. Pri realizácii témy je nevyhnutné vychádzať zo životnej reality žiakov v konkrétnej triede, ich veku, zrelosti, vývinového štádia. Podmienkou je taktný a citlivý prístup pedagóga. Škola môže využiť aj pomoc alebo služby relevantných odborníkov.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- osvojil základné poznatky o biologických, psychických a sociálnych zmenách, ktoré ovplyvňujú vývin jeho osobnosti v súčasnosti i v budúcnosti;
- získal základné predpoklady pre zodpovedné rozhodnutia v oblasti partnerských vzťahov, manželstva a rodičovstva;
- osvojil zásady bezpečného správania a porozumel rizikám v oblasti sexuality;

- uprednostňoval základné princípy zdravého životného štýlu a nerizikového správania vo svojom (každodennom) živote.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2.stupni: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, dejepis, matematika, informatika, geografia, fyzika, chémia, tvorba životného prostredia, biológia, občianska náuka, regionálna výchova, náboženská výchova, etická výchova, občianska náuka, technika, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova.

Spôsob realizácie prierezovej témy :

- besedy s odborníkom – pediater, policajt,
- multimediálne spracovanie danej témy – prezentácia, video,
- výtvarné spracovanie danej témy,
- rozhovor, beseda v triede, na triednickej aktivite,
- aktivity koordinátora,
- využívanie edukačných serverov s tematikou VMR,
- tvorba rodinného rozpočtu,
- príprava programu ku Dňu Matiek,
- rozhlasové relácie s uvedenou tematikou,
- vytvorenie darčeka k nejakej príležitosti,
- písomné metódy, tvorivé písanie.

3 Environmentálna výchova

Environmentálna výchova umožňuje žiakom získať vedomosti, zručnosti, postoje a návyky k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia dôležitého pre trvalo udržateľný život na Zemi. Vedie žiakov ku komplexnému pochopeniu vzájomných vzťahov človeka, organizmov a životného prostredia, kde sú prepojené aspekty ekologické, ekonomické a sociálne.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval základné pravidlá pre správanie sa v prírode s ohľadom na organizmy a ich životné prostredie;
- rozpoznal a vyhodnotil zmeny v prírode a vo svojom okolí;
- poznal možnosti smerujúce k ochrane a zlepšeniu životného prostredia, podieľal sa na
- aktivitách (školy) smerujúcich k ochrane a zlepšovaniu životného prostredia širšieho okolia (školy, obce...);
- získal informácie o zásahoch človeka do životného prostredia a vyhodnotil ich dôsledky v lokálnych a globálnych súvislostiach;
- rozlišoval technológie a výrobky šetrné k životnému prostrediu;
- šetrne sa správal k prírodným zdrojom;
- aktívne sa podieľal na eliminácii znečistenia životného prostredia.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2.stupni: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, francúzsky jazyk, matematika, informatika, geografia, fyzika, chémia, biológia, občianska náuka, dejepis, náboženská výchova, etická výchova, technika, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

- v diskusiách, rozhovoroch, projektových prácach žiakov o globálnych ekologických problémoch vlastnej krajiny, regiónu, ale aj celého sveta,
- beseda s odborníkmi – poľovníci, včelári, pracovníci v NP
- beseda so žiakmi,
- účelové cvičenia,
- projektové spracovanie témy,
- vychádzka,
- exkurzia – prírodovedné múzeum, arborétum,
- výlet s tematikou objavovania rozmanitosti a krás prírody,
- lyžiarsky výcvik, školy v prírode
- multimediálne spracovanie environmentálnej témy – vytvorenie prezentácie,
- výtvarné a priestorové spracovanie s využitím odpadového materiálu,
- výroba herbára – biológia,
- recyklácia elektrospotrebičov, mobilov, výpočtovej techniky, bateriek, hliníkových vrchnáčikov, papiera
- didaktické hry a hravé environmentálne aktivity ,
- riešenie slovných úloh z matematiky s danou tematikou v rámci voliteľných hodín,
- vyučovanie v prírode – v parku, v areáli školy,
- využívanie edukačných serverov s tematikou ENV,
- pro - environmentálna výučba,
- informovanie a spolupráca,
- aktivity koordinátora.

4 Mediálna výchova

Médiá predstavujú významný faktor, ktorý vplýva na vývin osobnosti a socializáciu detí a mladých ľudí. Médiá sú integrálnou súčasťou každodenného života žiakov, pričom výrazne ovplyvňujú ich správanie, utváranie hodnôt a životný štýl. Hlavným cieľom prierezovej témy **Mediálna výchova** je rozvoj (postupné zvyšovanie úrovne) mediálnej gramotnosti žiakov – schopnosti kriticky prijímať, analyzovať, hodnotiť a komunikovať širokú škálu mediálnych obsahov a zmysluplne využívať médiá. Na 2. stupni základnej školy je dôležité, aby sa žiaci na veku primeranej úrovni postupne dokázali orientovať v mediálnom svete a osvojili si stratégie bezpečného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií. Dôraz sa kladie na rozvíjanie kritického myslenia; vhodnou metódou je spoločné skúmanie, analyzovanie a samostatné premýšľanie, pričom sa vychádza z konkrétnej reality žiakov v triede.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby (si) žiak:

- uvedomil význam a vplyv médií vo svojom živote a v spoločnosti;
- nadobudol základné technické zručnosti potrebné pre používanie médií a médiá využíval
- zmysluplne;
- pochopil a rozlíšil pozitíva a negatíva využívania, vplyvu médií a ich produktov;
- získal kritický odstup od mediálnych produktov a ich obsahov a rozpoznal mediálne spracovanú realitu;
- osvojil si zodpovedný prístup pri využívaní médií na komunikáciu a vytváranie vlastných mediálnych produktov.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2.stupni: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, matematika, informatika, geografia, fyzika, chémia, biológia, občianska náuka, dejepis, náboženská výchova, etická výchova, technika, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

- akcia školy – Noc v škole, Trebiškoland a pod.
- beseda s mediálne známou osobou,
- rozhovor, diskusia,
- návšteva divadla, kina,
- vytvorenie multimedialnej prezentácie,
- vytváranie článkov do školského časopisu
- výtvarné spracovanie – plagát,
- tvorba videa.
- videofilmy historických osobností
- tvorivé písanie
- článok na webovej stránke školy resp. školský časopis,
- návrh na využitie reklamy,
- vytvorenie loga firmy,
- navrhovanie vlastného výrobku pomocou grafických programov,
- zasielanie sms správ, vizitiek, emailov
- rozhlasové vysielanie
- reportér v teréne
- kampaň na rôzne témy – zdravý životný štýl, bezpečnosť na internete a pod.
- práca s fotografiou

5 Multikultúrna výchova

S aktuálnou realitou celosvetovej globálnej spoločnosti a s multikultúrnym charakterom slovenskej spoločnosti sa spájajú riziká predsudkov a stereotypov, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu či xenofóbie. Žiaci sú každodenne vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a dostávajú sa do kontaktu s príslušníkmi rôznych kultúr. Prostrední-

tvom spoznávaní svojej kultúry a iných kultúr, histórie, zvykov a tradícií sa žiaci naučia rešpektovať tieto kultúry ako rovnocenné a s ich príslušníkmi dokážu konštruktívne komunikovať a spolupracovať. Pri realizácii tejto témy sa odporúča využívať také didaktické postupy a metódy, ktoré neučia stierať medzikultúrne rozdiely, ale pochopiť ich, akceptovať ich a tiež rešpektovať ľudské práva.

S prierezovou témou **Multikultúrna výchova** úzko súvisí **regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra**, ktorá sa vo svojom obsahu ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenska. Poznanie tradícií je základom kultúrnej identity. Spoznávaním svojho regiónu, jeho kultúrneho a prírodného bohatstva sa prispieva u žiakov k formovaniu ich historického vedomia. Vhodnými formami na uplatnenie týchto tém sú projekty, exkurzie, tematické vychádzky v regióne a pod. Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra sa môže realizovať ako súčasť učebných predmetov – výtvarná výchova, hudobná výchova a etická výchova, dejepis a geografia alebo prostredníctvom voliteľných predmetov, ako napr. regionálna výchova, regionálny dejepis a podobne.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rešpektoval prirodzenú rozmanitosť spoločnosti;
- spoznal rozličné tradičné aj nové kultúry a subkultúry;
- akceptoval kultúrnu rozmanitosť ako spoločenskú realitu;
- uplatňoval svoje práva a rešpektoval práva iných ľudí;
- mal možnosť spoznať naše kultúrne dedičstvo a rozvíjal tak svoju kultúrnu identitu.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2.stupni: slovenský jazyk a literatúra, anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, španielsky jazyk, matematika, informatika, geografia, fyzika, chémia, tvorba životného prostredia, biológia, občianska náuka, dejepis, **regionálna výchova**, náboženská výchova, etická výchova, technika, výtvarná výchova, hudobná výchova, telesná a športová výchova.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

- besedy s odborníkom,
- rozhovory na triednych aktivitách ,
- projektové spracovanie,
- multimediálne prezentácie,
- výtvarné spracovanie témy,
- brainstorming,
- článok na webovej stránke školy resp. školský časopis
- plánovanie profesie a možnosti potrebného vzdelávania sa i v zahraničí
- prezentácii jednotlivých oblastí, štátov(kultúra národa, jedlo, hudba, zvyky...),
- práca so zahraničnými stránkami na Internete,
- oboznamovanie sa s históriu matematiky, objavmi,
- ilustrácia rozprávky,
- kreslenie hudby,
- prezentácia štátov.

6 Ochrana života a zdravia

Prierezová téma **Ochrana života a zdravia** sa na druhom stupni realizuje v rámci vyučovacích predmetov telesná a športová výchova, biológia, ako aj samostatných organizačných foriem vyučovania – účelových cvičení. **Účelové cvičenia** sa realizujú 2-krát do roka v trvaní 5 hodín, spravidla na jeseň a jar.

Zámerom tejto prierezovej témy je nasmerovať žiakov k ochrane svojho zdravia a života a tiež zdravia a života iných ľudí prostredníctvom teoretických a praktických poznatkov, zručností v sebaochrane, poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. **Ochrana života a zdravia (OŽZ)** integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov zamerané na zdravý životný štýl a ochranu života a zdravia v mimoriadnych a nepredvídaných situáciách.

Cieľom uplatňovania tejto prierezovej témy je prispieť k tomu, aby žiak:

- rozpoznať nebezpečné situácie ohrozujúce život a zdravie;
- osvojil si praktické zručnosti v sebaochrane;
- pochopil dôležitosť poskytnutia pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života;
- vedel poskytnúť predlekársku prvú pomoc;
- mal možnosť cieľavedome rozvíjať svoju telesnú zdatnosť a odolnosť organizmu na fyzickú a psychickú záťaž v náročných životných situáciách;
- orientoval sa pri pohybe a pobyte v prírode.

Súčasť učebných osnov predmetov na 2. stupni: biológia, fyzika, technika, telesná a športová výchova, geografia, chémia.

Praktickú časť tvoria účelové cvičenia.

Témy OŽZ:

1. Riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana .
2. Zdravotná príprava .
3. Pohyb a pobyt v prírode .

Realizujeme aj vzdelávanie žiakov s tematikou:
dopravnej výchovy a výchovy k bezpečnému správaniu.

Cieľová skupina: 5. - 9. ročník

Spôsob realizácie: Realizujeme v prírode 2-krát do roka po 5 hodín spravidla na jeseň a v lete realizáciou praktickej časti OŽZ vykonáme deň prípravy z teoretickej časti OŽZ, učiva v rozsahu 5 hodín v triedach, podľa náročnosti obsahu a organizácie plánovanej praktickej časti OŽZ.

7 AI gramotnosť

Prierezová téma AI gramotnosť reaguje na rozvoj umelej inteligencie a jej rastúci vplyv na vzdelávanie, komunikáciu a spoločnosť. Má nadpredmetový charakter a prepája sa s mediálnou výchovou, osobnostným a sociálnym rozvojom a výchovou k ľudským právam.

Cieľom prierezovej témy je rozvíjať schopnosť žiakov porozumieť základným princípom fungovania AI, kriticky posudzovať jej výstupy a používať ju efektívne, zodpovedne, bezpeč-

ne a eticky. Žiaci sa učia využívať AI ako partnera na podporu vlastného učenia a sebarozvoja uvedomujúc si, že nenahrádza ich vlastné myslenie, tvorivosť a osobnú zodpovednosť ani medziľudské vzťahy. Rozvíjajú si schopnosť udržiavať zdravú rovnováhu pri používaní AI a posudzovať jej vplyv na jednotlivca, spoločnosť a životné prostredie.

Cieľom prierezovej témy AI gramotnosť je, aby žiak:

- porozumel základným princípom fungovania AI a jej využitiu v rôznych oblastiach života,
- kriticky pristupoval k výstupom AI, uvedomujúc si ich pravdepodobnostnú povahu a možné
- skreslenia,
- efektívne a bezpečne používal AI na podporu vlastného rozvoja a učenia sa v súlade s etickými normami a dohodnutými pravidlami,
- vnímal AI ako pracovný nástroj, nie ako náhradu za vlastnú tvorivosť, osobnú zodpovednosť
- či medziľudské vzťahy,
- uplatňoval princípy digitálneho wellbeingu a nastaviť si hranice pri interakcii s AI,
- posudzoval etické, sociálne a environmentálne súvislosti AI a jej vplyv na súkromie,
- spoločnosť a udržateľnosť.

Obsah vzdelávania v oblasti AI sa zameriava na princípy jej fungovania (úloha dát, pravdepodobnostná povaha AI, možnosť vzniku skreslení), príklady využitia AI v každodennom živote, riziká spojené s jej používaním (bezpečnosť, deepfake, porušovanie súkromia), etické aspekty používania AI, spoločenské a environmentálne súvislosti jej využívania, vplyv AI na jednotlivca (identita, kognitívne schopnosti, duševná pohoda) a spoločnosť a hľadanie rovnováhy medzi digitálnym a ľudským svetom.

Prierezová téma sa realizuje integráciou do jednotlivých vyučovacích predmetov, projektovým a problémovým vyučovaním, diskusiou, analýzou konkrétnych príkladov a reflexiou skúseností žiakov. Pri jej realizácii sa zohľadňuje veková primeranosť, podpora kritického myslenia, rozvoj digitálnych spôsobilostí a posilňovanie osobnej zodpovednosti žiakov.

Spôsob realizácie prierezovej témy:

Obsah témy sa neznižuje len na hodiny Informatiky, ale prelína sa naprieč rôznymi vzdelávacími oblasťami:

Informatika 5. – 8. ročník:

Zaradenie do tematického celku *Informačná spoločnosť* alebo *Komunikácia a spolupráca*. Praktické ukážky: ako funguje četbot, čo je to strojové učenie (napr. cez nástroj *Teachable Machine*), základy promptovania.

Slovenský jazyk a literatúra 5. – 9. ročník:

Zaradenie do hodín slohu alebo jazykovej zložky. Témy: Rozdiel medzi textom napísaným človekom a AI, argumentácia, zadávanie presných príkazov (štylistika promptu).

Občianska náuka / Etická výchova 5. – 9. ročník :

Zaradenie do tém o morálke, práve alebo moderných technológiách. Témy: Autorské práva pri AI generovaných obrázkoch, plagiátorstvo (podvádzanie pri úlohách), vplyv AI na budúci trh práce.

Geografia a Dejepis 5. – 9. ročník:

AI tu slúži ako simulátor histórie alebo inteligentný sprievodca svetom.